

نیازهای آینده معلمان جغرافیا

تعلیم و تربیت بخشی از سرمایه‌گذاری برای آینده یک کشور تلقی می‌گردد و اغلب کشورها با اختصاص منابع مالی متناسب و با دست و دلبازی (و نه ولخرجی) در این سرمایه‌گذاری از یکدیگر سبقت می‌جویند زیرا بر این باورند که نیروی انسانی تواناتر، آینده‌ای قوی‌تر و قدرتی افزون‌تر برای کشورهاست. آنان براین نکته ظریف واقف شده‌اند که سرمایه‌گذاری برای تربیت نسل آینده، دور ریختن منابع مالی نیست و سودی چندین برابر را به دنبال خواهد داشت.

«تحقیق و توسعه» از بخش‌های جدایی‌ناپذیر دنیای امروز شده است. حتی «صنعتی‌ها» هم دریافته‌اند که تولیدات کنونی آن‌ها پاسخ‌گوی نیازهای جوامع آینده نخواهد بود و اگر خیال دارند به ماندگاری خود ادامه دهند و همواره بخشی از سرمایه مصرف‌کنندگان آینده را به خود اختصاص دهند و به اصطلاح «مشتری» داشته باشند باید از طریق بخش‌های «تحقیق و توسعه» آینده را درک کنند و نیازهای آتی مشتریان و رفتار مصرف‌کنندگان را پیش‌بینی کنند تا با تولید آنچه که آنان بعدها خواهند خواست، بازار فردا را از دست ندهند. آنان برای انجام این میل خود همواره درصدهای حاصل از فروش را به این بخش کاربردی اختصاص می‌دهند و آن را نه تنها هزینه از دست رفته تلقی نمی‌کنند، بلکه این هزینه را سرمایه‌گذاری برای فردا و تداوم درآمدهای آتی خود تلقی می‌نمایند. زیرا معتقدند «آینده از آن کسانی است که از امروز برای آن سرمایه‌گذاری می‌کنند و برایش برنامه دارند».

سرمایه‌گذاری در تعلیم و تربیت به بخش‌های مختلفی اختصاص می‌یابد: از فضای آموزشی گرفته تا بسته‌ها و برنامه‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و تربیت نیروی انسانی کارآمد و به‌روز برای بخش‌های اداری و آموزشی... در این میان سرمایه‌گذاری برای تربیت و تعلیم نیروی انسانی اهمیتی بسزا دارد. این نیروها به نام‌های «معلم»، «دبیر»، «مدرس»، و یا «استاد» در آموزشگاه‌های مختلف آموزش و پرورش از سطوح ابتدایی تا دانشگاهی به خدمت گرفته می‌شوند و در خط اول آموزش کشور به آموزش متعلمان می‌پردازند. آنان نیازمند به دانش، مهارت‌ها، و نگرش‌ها و روش‌های تازه آموزشی هستند. اگر فقط به آموزش‌های اولیه‌ای که در بدو استخدام دارند بسنده شود، پس از چند سال، با توجه به سرعت گسترش و نشر علم، مهارت‌ها و دانش آنان از زمانه عقب می‌ماند و در صورت عدم شرکت در کلاس‌های بازآموزی و آموزش‌های ضمن خدمت از قافله عقب می‌مانند و چون با نسلی روبه‌رو هستند و آموزش آنان را برعهده دارند که با استفاده از منابع گسترده الکترونیکی دنیای امروز به سرعت دانش و مهارت‌های جدید را کسب و آن‌ها را با دانش و مهارت‌های معلمان و استادان امروز خویش مقایسه می‌کنند، ممکن است روزی خود را عقب‌مانده‌تر از دانش‌آموزان یا دانشجویان در قافله علم امروزی ببابند.

مقایسه دنیای صنعت و فناوری با دنیای تعلیم و تعلم همیشه هم اشتباه تلقی نمی‌شود. گاه چنین مقایسه‌هایی برای یافتن جهت حرکت و انجام تحرکات جدید لازم و ضروری است. «بخش تحقیق و توسعه» در تعلیم و تربیت، همان «آموزش نیروی انسانی» است و از آن مهم‌تر، آنچه که قبلاً به «آموزش ضمن خدمت» معروف بود و به نظر می‌رسد که امروزه نسبت به گذشته کم‌رنگ‌تر شده و به علت مسایل مالی از تشکیل کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزش ضمن خدمت چندان اثری نمی‌بینیم!

همچنان که در وزارت علوم ایران متداول شده که هر پنج سال یک بار برنامه‌های درسی رشته‌ها و گرایش‌ها و سرفصل دروس مورد ارزشیابی و بازنگری و اصلاح قرار می‌گیرد و در آموزش و پرورش نیز اصلاح دربرنامه‌ها، متون کتب درسی و بسته‌های آموزشی انجام می‌گیرد، لازم است که تقریباً هر پنج سال یک‌بار نیز نیروی انسانی آموزشی از طریق راهکارهای مختلفی چون برگزاری دوره‌های بازآموزی، کارگاه‌های آموزشی و... از طریق یک برنامه دقیق آموزشی مهارت‌ها و نگرش‌های معلمان و دبیران، و همچنین دبیران جغرافیا به‌روز شود. این همان بخش «تحقیق و توسعه» صنعت است اما در آموزش و پرورش. به‌گواه سوابق موجود در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، معلمان جغرافیا از علاقه‌مندترین معلمان بوده که همیشه از برنامه‌های جدید و آموزش‌های نو استقبال کرده و می‌کنند. شاید در بدو امر این نگرانی برای مسئولین پیش‌آید که انجام چنین آموزش‌های مستلزم هزینه‌های پیش‌بینی نشده‌ای بشود در حالی که تجربه نشان داده است در صورت وجود مدیریت خردمندانه می‌توان با حداقل هزینه این آموزش‌ها را به اجرا گذاشت. سازمان‌هایی نظیر سازمان نقشه‌برداری، سازمان هواشناسی، سازمان فضایی و سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح با توجه وجود مطالبی از حوزه فعالیت‌هایشان در کتاب‌های درسی جغرافیا همیشه از پیشنهاد همکاری در زمینه آموزش معلمان جغرافیا استقبال کرده‌اند. تنها امکانی که از طرف سازمان پژوهش لازم دارند وجود مکانی برای برپایی سخنرانی و مختصری پذیرایی است. شاید به امتحانش بی‌ارزد.

سیاوش شایان